

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

СИЛАБУС

Медична етика і деонтологія. Біоетика

(назва навчальної дисципліни)

Обов'язкова навчальна дисципліна

(навчальна дисципліна обов'язкова/ вибіркова)

рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	225 «Медична психологія»
кваліфікація освітня	магістр медичної психології
кваліфікація професійна	Лікар-психолог
освітньо-професійна програма	«Медична психологія»
форма навчання	денна
курс(и) та семестр(и) вивчення	III курс, 5 семестр
навчальної дисципліни	

УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології
Зав. кафедри _____ Андрій Скрипніков
Протокол від 28.08.2024 № 1

ДАНИ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові науково- педагогічного працівника, науковий ступінь, учене звання	д.мед.н., проф. Ісаков Рустам Ісроілович д.мед.н., проф. Герасименко Лариса Олександрівна к.мед.н., доц. Рудь Вадим Олексійович к.мед.н., доц. Борисенко Володимир Васильович
Профайл науково- педагогічного працівника	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380504050196 +380507562244
E-mail:	psychiatry@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів/годин – 3/90, із них:

Лекції (год.) – 12

Практичні заняття (год.) – 36

Самостійна робота (год.) – 42

Вид контролю – підсумковий модульний контроль

Політика навчальної дисципліни

Організація освітнього процесу за освітньою компонентою «Медична етика і деонтологія. Біоетика» реалізується на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології Полтавського державного медичного університету відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті» та інших діючих нормативних документів (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-documenti>).

Реалізація освітнього процесу в особливих умовах (військовий стан, карантин під час пандемії т.ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема лекції та практичні заняття проводяться з використанням платформи Zoom, Google Meet, Google Classroom та ін.

Полтавський державний медичний університет є самостійним, незалежним і відповідальним вищим навчальним закладом у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору та розстановки кадрів у межах, установлених Законом України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1382613528661298#Text>).

Вивчення навчальної дисципліни потребує: підготовки до практичних занять; виконання самостійної роботи відповідно до робочої програми навчальної дисципліни; опрацювання рекомендованої базової, допоміжної літератури, інформаційних ресурсів.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з силабусом навчальної дисципліни та тематичними планами практичних занять; вивчення теоретичного матеріалу; виконання завдань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Результатом підготовки до заняття має бути набуття здобувачами теоретичних знань практичних навичок з основ професійної етики, розуміння змісту, основних ідей та призначення медичної етики та деонтології. Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок студентів відповідно до Положення про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи реалізації отриманих знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю. Науково-педагогічний працівник обов'язково оцінює успішність кожного здобувача на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів. Підсумковий модульний контроль здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати честь і гідність інших осіб; відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами, освітньо-науковими програмами.

Здобувачі вищої освіти повинні бути присутніми на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами (пропущені заняття повинні бути відпрацьовані відповідно до Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwtZ2dvVlQ.pdf)).

Здобувачі вищої освіти повинні ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей; під час контрольних заходів не використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/V7NzyqhQzHq53eACy2HYIG1IeuxV42DvO1Eq9tPA.pdf)).

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути зваженим, уважним. Заохочення чи стягнення можуть застосуватися до здобувачів вищої освіти, які сумлінно

виконують перераховані вимоги чи систематично порушують їх, відповідно до Положення про матеріальне заохочування за успіхи в навчанні здобувачів освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/app/public/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Вміння дотримуватись етичних норм у спілкуванні та виробничих процесах є надзвичайно важливим у сучасних умовах, на тлі зростання інтенсивності соціальних взаємодій.

«Медична етика і деонтологія. Біоетика» як навчальна дисципліна є складовою сучасної медичної освіти, яка спрямована на формування у студентів не лише відповідного рівня професійних знань та навичок, а й культури етичного мислення на основі цінностей загальнолюдської та професійної моралі. Вивчає основи професійної етики, зміст, основні ідеї та призначення медичної етики та деонтології.

Розгляд деонтологічних правил в медицині та її галузях сприяє глибшому розумінню професії сучасного лікаря. Етика та деонтологія в медицині вивчає етичні норми і основи, які використовуються медиками у професійному спілкуванні з пацієнтами, колегами, медсестрами, молодшим медперсоналом, фармацевтами.

Вивчення курсу є важливим з огляду на необхідність формування інтегральних уявлень про деонтологію в галузях медицини та розуміння особою етичних обов'язків медика. Важливим є розуміння зв'язку між основоположними документами медичної етики, моральними критеріями працівників системи охорони здоров'я та їх посадовими обов'язками. Висока значимість навичок побудови продуктивних відносин в середині трудового колективу, методів запобігання та розв'язання етичних конфліктів при виконанні професійних обов'язків лікаря. Ставиться мета усвідомлення медиком своєї відповідальності у побудові довірливих, ділових, продуктивних, осмислених стосунків із пацієнтом та його близькими.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити:

- загальна психологія (знати закономірності психічної діяльності);
- філософія (знати історію та сьогодення етики і деонтології);
- українська мова (знати вітчизняну ділову та професійну термінологію);
- англійська мова (знати міжнародну ділову та професійну термінологію);

Постреквізити:

Знання, уміння і навички, здобуті в процесі вивчення медичної етики та деонтології можуть бути використані для подальшого вивчення усіх без виключення фахових дисциплін в системі підготовки медичних психологів.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

– метою вивчення навчальної дисципліни є формування професійних етико-деонтологічних компетенцій як складової професійної компетентності медичного психолога.

– основними завданнями навчальної дисципліни є сформувати у студентів знання базових категорій і понять медичної етики і деонтології, основних методів етичної міжособистісної взаємодії; розкрити сутність етики в медицині та особливостей спілкування і міжособистісної взаємодії у професійній діяльності; сприяти оволодінню студентами вміннями та навичками побудови і ведення етико-деонтологічних аспектів робочого процесу у професійній діяльності та повсякденному житті.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральні, загальні, спеціальні)

Дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

– *інтегральна:*

здатність вирішувати типові та складні етико-деонтологічні завдання та практичні проблеми у професійній діяльності медичного психолога із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, медичних, психологічних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, фахово їх обґрунтовуючи аудиторії;

– *загальні:*

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.

6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

– *спеціальні (фахові, предметні):*

1. Здатність встановити етично правильні стосунки з хворим дорослого та дитячого віку.

2. Здатність дотримуватись етичних норм ведучи співбесіду з тяжкохворими, хворими з больовим синдромом, хворими з природженими та набутими фізичними дефектами на засадах раціональної психотерапії.

3. Здатність застосовувати етико-деонтологічні знання у вирішенні складних медико-психологічних ситуацій;

4. Здатність використовувати у професійному спілкуванні етико-деонтологічну компетентність;

5. Здатність до аналізу етико-деонтологічних проблем як джерела психогенних конфліктів.

Програмні результати навчання:

1. Мати ґрунтовні знання функціональних та адміністративних засад професійної діяльності, що передбачають постійний професійний розвиток, оновлення та інтеграцію знань, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

2. Володіння спеціалізованими концептуальними знаннями, що включають передові наукові здобутки у сфері охорони здоров'я, як основи фахової діяльності та професійного самовдосконалення.

3. Визначати принципи, тактику, характер та методики (інтервенції) психопрофілактики, психокорекції, психологічної реабілітації та психотерапії з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів, зокрема тих, хто отримав психологічну травму внаслідок війни.

4. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно або письмово для поінформованої аудиторії.

5. Розробляти моделі, стратегії, план дій щодо надання медико-психологічної допомоги. Інтерпретувати та прогнозувати вплив допомоги на перебіг хвороби/розладу з метою подальшої оптимізації програм.

6. Здійснювати професійну діяльність на основі розуміння історично-філософських, загально природничих та медичних наукових засад медичної психології, як міждисциплінарної науки.

7. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення професійної практики.

8. Здійснювати консультативну, освітню, корекційну та терапевтичну і профілактичну медико-психологічну допомогу комбатантам, членам їх сімей та постраждалим внаслідок стресових впливів воєнного часу.

9. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проектів у сфері медичної психології.

10. Розробляти та реалізовувати з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів наукові і прикладні проекти, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

1. Предмет та функції етики і деонтології.
2. Особливості відносин лікар-пацієнт з точки зору етичних та біоетичних принципів
3. Основні міжнародні документи з медичної етики.
4. Роль деонтології при веденні медичної та наукової.

вміти:

1. Запобігати виникненню етико-деонтологічних конфліктів і корегувати їх наслідки.
2. Сприяти створенню здорового етичного клімату у медичному середовищі.
3. Використовувати етико-деонтологічні компетенції у медичній практиці.
4. Формувати етичне середовище.
5. Етично здійснювати професійне спілкування: контакт, активне слухання, формулювання своєї позиції, аргументування, вираження емоцій;
6. Конструктивно критикувати та реагувати на критику, протистояти маніпуляціям та небажаному тиску інших.
7. Вести толерантну наукову полеміку, використовувати різні види доказів і спростувань, відстоювати свою точку зору

Тематичний план лекцій за модулем із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Історія медичної етики, деонтології, біоетики Питання: - етичні школи у філософії. - етика стародавньої медицини. - сучасні тенденції етики і деонтології.	2
2.	Етика медичної діяльності Питання: - етика діагностичного процесу. - етика повідомлення діагнозу. - етико-деонтологічні аспекти взаємодії у медичному колективі.	2
3.	Етичні проблеми клонування і трансплантології Питання: - етичні аспекти клонування. - етичні аспекти трансплантології. - етичні аспекти концепції трансгуманізму.	2
4.	Етичні проблеми переривання вагітності Питання: - історичні трансформації медичної етики у питанні абортів. - етичні конфлікти навколо питання переривання вагітності. - сучасні тенденції медичної етики у питанні переривання вагітності.	2
5.	Етичні проблеми сурогатного материнства Питання: - історія етики сурогатного материнства. - етичні конфлікти сурогатного материнства. - сучасні тенденції етики сурогатного материнства.	2
6.	Етичні проблеми евтаназії Питання: - історія етики евтаназії. - сучасна медична етика у питанні евтаназії.	2

	- етичні конфлікти у питанні евтаназії.	
Усього:		12

Тематичний план практичних занять за модулем із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Історія, предмет і завдання медичної етики і деонтології Питання: - етичні школи у філософії. - етика стародавньої медицини та сьогодення. - предмет і задачі медичної етики і деонтології.	2
2	Етика діагностичного процесу Питання: - етика діагностичної бесіди. - етичні аспекти невербального контакту. - етичні конфлікти діагностичного процесу.	2
3	Етика повідомлення діагнозу Питання: - етика повідомлення складного діагнозу. - етика повідомлення зміненого діагнозу. - етичні помилки при повідомленні діагнозу.	2
4	Етичні аспекти терапевтичного процесу Питання: - етика комплаенсу. - етика лікарських призначень. - етичні конфлікти терапевтичного процесу.	2
5	Етичні конфлікти як причина ятрогенії Питання: - поняття ятрогенії. - ятрогенний діагноз. - ятрогенна поведінка медика.	2
6	Медична етика у психіатрії Питання: - етичні особливості психіатричного стаціонару. - етичні особливості психіатричного діагнозу. - етика психіатричних лікарських призначень.	2
7	Медична етика при хворобах залежності Питання: - етичні особливості наркологічної практики. - етичні особливості наркологічного діагнозу. - етика лікарських призначень при хворобах залежності.	2
8	Медична етика геріатрії та паліативної медицини Питання: - етичні особливості геріатрії. - етичні конфлікти у паліативній медицині. - етика паліативних лікарських призначень.	2
9	Медична етика у косметології та реконструктивній хірургії Питання: - етичні аспекти реконструктивної хірургії. - етичні аспекти косметології.	2

	- етичні конфлікти у терапії дефектів і деформацій зовнішності.	
10	Етика роботи із учасниками бойових дій Питання: - етика збору діагностичної інформації у комбатантів. - етика повідомлення діагнозу комбатантам. - етичні конфлікти при роботі з комбатантами.	2
11	Етика і деонтологія медичного колективу Питання: - деонтологія у медичному колективі. - етика медичного колективу. - етико-деонтологічні конфлікти медичного колективу.	2
12	Загальні засади біоетики Питання: - історія біоетики. - предмет і задачі біоетики. - основні проблеми біоетики.	2
13	Етика евтаназії Питання: - історія етики евтаназії. - біоетичні аспекти евтаназії. - актуальні етичні конфлікти евтаназії.	2
14	Етика переривання вагітності Питання: - історія етики переривання вагітності. - біоетичні аспекти переривання вагітності. - актуальні етичні конфлікти абортів.	2
15	Етика трансплантології та клонування Питання: - історія етики трансплантології та клонування. - біоетичні аспекти трансплантології та клонування. - актуальні етичні конфлікти у трансплантології та клонування.	2
16	Етика сурогатного материнства Питання: - історія етики сурогатного материнства. - біоетичні аспекти сурогатного материнства. - етичні конфлікти сурогатного материнства.	2
17	Етичні аспекти гендерної ідентифікації Питання: - історія гендерної етики. - етичні аспекти небінарної гендерної ідентифікації. - етичні аспекти трансгендерності.	2
18	ПМК	2
Усього		36

Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	38
2	Підготовка до підсумкового модульного контролю	4

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:

1. Особливості медичної етики у сучасному світі.
2. Роль етики у роботі медичного психолога.
4. Юридичні аспекти медичної етики.
5. Розвиток етичних уявлень у медичній психології.
6. Етичні проблеми спілкування у медичному середовищі.
7. Роль медичного психолога у вирішенні етичних конфліктів.
8. Етична модель Гіпократата.
9. Етична модель Парацельса.
10. Етична модель біоетики.
11. Історія біоетики.
12. Етичні ятрогенії.
13. Етика спілкування у медичному середовищі.
14. Медична етика і технічний прогрес.
15. Етика комплаєнсу.
16. Медична етика в умовах війни.
17. Медична деонтологія в умовах війни.
18. Етичні аспекти повідомлення діагнозу.
19. Етичні проблеми евгеніки.
20. Етичні дилеми в медицині.
21. Етичні конфлікти як причина професійного вигорання.
22. Когнітивні помилки і етичні конфлікти.
23. Біоетика та штучний інтелект.
24. Етичні зловживання у психіатрії.
25. Етична обґрунтованість патерналізму у медицині.
26. Етична обґрунтованість директивного спілкування у медицині.
27. Трансгуманізм і біоетика.
28. Етика небінарної гендерної ідентичності.
29. Етика трансгендерності.
30. Етичні помилки як причина стигматизації.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю

1. Деонтологія медичного психолога.
2. Етика медичного психолога у медичному колективі.
3. Етичні конфлікти медичного колективу.
4. Етика повідомлення психологічно складного діагнозу.
5. Предмет і завдання медичної етики.
6. Основні категорії медичної етики.
7. Історія етичних вчень.
8. Медична деонтологія.

9. Етичні принципи та проблеми в медицині.
10. Деонтологія в хірургії.
11. Етика та деонтологія у фармації.
12. Деонтологія у психіатрії.
13. Деонтологія у сімейній медицині.
14. Деонтологія у педіатрії.
15. Деонтологія у онкології.
16. Деонтологія у стоматології.
17. Етика клінічних досліджень у медицині.
18. Етика психологічного експерименту.
19. Біоетика медичної науки.
20. Біоетика сексуальності.
21. Основоположні документи сучасної медичної етики та біоетики.
22. Етичні особливості роботи із пацієнтами, які мають суїцидальні тенденції.
23. Медична етика у стоматології.
24. Медична етика у онкології.
25. Медична етика у хірургії.
26. Етика у спілкуванні з пацієнтом, схильним до агравації.
27. Етика у спілкуванні з пацієнтом, схильним до симуляції.
28. Етика у спілкуванні з пацієнтом, схильним до дисимуляції.
29. Етика у спілкуванні з пацієнтом, який виявляє ознаки госпіталізму.
30. Етичні аспекти зміни діагнозу.
31. Етичні аспекти корекції лікування.
32. Етичні проблеми трансплантології.
33. Етичні проблеми клонування.
34. Етичні проблеми евтаназії.
35. Етичні проблеми переривання вагітності.
36. Етика психодіагностики.
37. Етичні аспекти роботи із комбатантами.
38. Етичні аспекти роботи із ветеранами бойових дій.
39. Етичні аспекти роботи із пацієнтами, які пережили тортури і полон.
40. Етичні аспекти роботи із тимчасово переміщеними особами.
41. Етика субординації у медичному колективі.
42. Етичні аспекти партнерства у терапевтичному процесі.
43. Деонтологія медичного психолога в умовах бойових дій.
44. Деонтологія у медичній психології.
45. Медична етика та деонтологія в умовах страхової медицини.
46. Етичні аспекти повідомлення про лікарську помилку.
47. Етичні аспекти трансферу і контртрансферу у діагностичному процесі.
48. Етика невербальної комунікації медичного психолога і пацієнта.
49. Етика психодіагностичного інтерв'ю.
50. Етичні аспекти ведення медичної документації.
51. Типи і види етичних конфліктів у медичній діяльності.
52. Міжособистісні етичні конфлікти в процесі медичної діяльності.
53. Виробничі етичні конфлікти у медичній діяльності.
54. Стратегії подолання етичних конфліктів у медичній діяльності.
55. Профілактика етичних конфліктів у медичній діяльності.

56. Етичні аспекти критики і конструктивності у медичній діяльності.
57. Етика і деонтологія у питанні лікарської таємниці.
58. Роль комунікативної компетентності у побудові етичних стосунків.
59. Етичні аспекти сурогатного материнства.
60. Етичні аспекти штучного запліднення.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю

1. Самостійно регулювати етичні аспекти спілкування у рамках психодіагностичного інтерв'ю.
2. Скласти план медико-психологічного інтерв'ю з урахуванням етичних аспектів.
3. Уміти побудувати етично обгрунтовану концепцію медико-психологічного інтерв'ю.
4. Уміти оцінити етичну коректність взаємодій у рамках медичної діяльності.
5. Проводити етичності конструктивних і деструктивних тенденцій у спілкуванні.
6. Здійснювати комплексну етичну діагностику проблемних комунікативних ситуацій у медичній діяльності.
7. Діагностувати типи етичних конфліктів.
8. Уміти етично застосовувати методи невербальної комунікації у медико-психологічному інтерв'ю.
9. Застосовувати методики профілактики професійного вигорання внаслідок етичних конфліктів.
10. Діагностувати стан етико-деонтологічних аспектів спілкування у медичному колективі.
11. Проводити комплексну діагностику етичних причин ятрогеній.
12. Володіти навичками етико-деонтологічної компетентності у медичній діяльності.
13. Використовувати одержані етико-деонтологічні навички під час обстеження та лікування хворих.
14. Застосовувати етичні та деонтологічні принципи під час спілкування з родичами та близьким оточенням хворих.
15. Використовувати загальні етичні та деонтологічні принципи у науковій, дослідницькій та інших видах медичної діяльності.
16. Нести відповідальність за прийняття рішень у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях, дотримуючись принципів етики та деонтології.
17. Дотримуватися етико-деонтологічних норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, ефективно працювати у команді.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є модульний контроль.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну (72 балів).

Студентам, які під час навчання з дисципліни мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії відповідності середнього балу поточної успішності результатам складання ПМК

Середній бал поточної успішності	Відповідність балам за ПМК	Традиційна оцінка
4,5	72	5
4,55	73	
4,6	74	
4,65	74	
4,7	75	
4,75	76	
4,8	77	
4,85	78	
4,9	78	
4,95	79	
5	80	

Форма проведення підсумкового контролю стандартизована і включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Конкретні форми контролю:

- усне опитування;
- письмове тестування з використанням тестів II рівня;
- вирішення ситуаційних задач II рівня.

Максимальна кількість балів підсумковою контролю дорівнює 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо здобувач набрав не менше 50 балів з 80.

Система поточного та підсумкового оцінювання

Викладач обов'язково оцінює успішність кожного здобувача на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням затверджених цикловою методичною комісією критеріїв оцінювання, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи студента як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома студентів на початку вивчення дисципліни.

Конвертація поточної оцінки, виставленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 120 балів) проводиться лише після поточного заняття, яке передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивчення модуля складає 120 балів.

Мінімальна кількість балів за модуль, яку повинен набрати здобувач при його вивченні для допуску до підсумкового модульного контролю, складає 72 бали.

Викладач, який веде групу, протягом наступного дня після складання підсумкового модульного контролю розраховує загальну кількість балів за модуль:

а) сума балів поточної успішності;

б) бали підсумкового модульного контролю.

Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів.

Оцінювання індивідуальних завдань здобувачів

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

– за джерелом інформації та формування умінь і навичок: вербальні, наочні та практичні.

– в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також

– усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;

– бліц-опитування;

– дискусії з проблемних ситуацій;

– реферативні виступи;

– тестування в письмовій формі;

– виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Форми та методи оцінювання

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності визначають відповідність рівня набутих здобувачами знань і умінь, сформованих компетентностей вимогам освітньої програми і здійснюються з метою визначення рівня сформованості дисциплінарних компетентностей та відповідних результатів навчання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю, дотримання правил академічної доброчесності.

Підсумкове оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюється за єдиною 200-бальною шкалою. Оцінка здобувача освіти відповідає відношенню встановленого при оцінюванні рівня сформованості професійних і загальних компетентностей до запланованих результатів навчання.

Оцінювання поточних результатів навчання

Оцінювання поточної навчальної діяльності проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником – для коригування технологій, методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль проводиться у формі *усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю, письмового та програмного комп'ютерного тестування на практичних заняттях, дискусії, тощо.*

Підсумковий модульний контроль (ПМК) – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни на підставі поточного контролю та виконаних індивідуальних завдань на останньому занятті.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Медична етика та деонтологія. Біоетика».
2. Тематичні плани лекційних та практичних занять з дисципліни.
3. Завдання для самостійної роботи студентів.
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.
5. Тестові завдання з дисципліни II рівня.
6. Ситуаційні задачі з дисципліни II рівня.
7. Навчальний атлас експериментальних методів дослідження психічної діяльності людини.
8. Відеолекції.

Рекомендована література

Базова:

1. Алексєєнко А.П., Лісовий В.М. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Харків, Колегіум, - 2010. - 340с.
2. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині, Київ, ВСВ Медицина,-2015. – 240с.
3. Ковальова О.М., Вітенко І.С., Лісовий В.М. Біоетика, 2006. – 203с.
4. Ковальова О.Н., Лісовий В.Н. Біоетичні аспекти клінічної практики і наукових досліджень. Харків - 2006. – 95с.
5. Ковальова, Ольга Миколаївна. Деонтологія в медицині : [підручник для студентів вищих мед. навч. закладів IV рівня акредитації] / О. М. Ковальова, Н. А. СафаргалінаКорнілова, Н. М. Герасимчук. – 2-е вид., випр. – К. : Медицина, 2018. – 239 с. – ISBN 978-617-505-648-6.
6. Основи медичної психології: навчально-методичний посібник / В.М. Ждан, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Г.Т. Сонник, М.О. Денєко. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. – 255с.
7. Amel Alghrani, Rebecca Bennett and Suzanne Ost Bioethics, Medicine and the Criminal Law Volume I. – Cambridge University Press. – 2013. – 307 p.
8. David Misselbrook Duty, Kant, and Deontology // British Journal of General Practice . – 2013 DOI: 10.3399/bjgp13X665422
9. Скрипніков А.М. Діагностичний процес у психіатрії / А. М. Скрипніков, Л. О. Герасименко, Р. І. Ісаков. – Полтава: АСМІ, 2012. – 128 с.
- 10.Юр'єва Л.М. Охорона психічного здоров'я [Електронний ресурс]: підручник для лікарів / [колектив авторів]; за заг. ред. професора Л. М. Юр'євої, професора Н. О. Марути. -Харків: Строков Д. В., 2022.
11. Medical Psychology: Textbook / А.М. Skrypnikov, L.O. Herasymenko, R.I. Isakov, V.O. Rud / "Magnolia 2023", 2023. - 177p.

Допоміжна:

1. Закони України про охорону здоров'я: Збірник нормативно-правових актів. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 464 с.
2. Наказ МОЗ України: Про затвердження інструкції про проведення клінічних випробувань лікарських засобів і експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типове положення про комісію з питань етики (2000).
3. Наказ МОЗ України: Про подальший розвиток медичної генетики і біоетики в Україні (2000).
4. Лісабонська декларація відносно прав пацієнта. Електронний ресурс: https://med.sumdu.edu.ua/images/content/doctors/Deontology/Lisabon_1983.pdf
5. Коваленко Н. В. Інтеграція та єдність екологічної та медичної біоетик. VII Національний конгрес з біоетики. 30 вересня – 2 жовтня 2019. Київ Україна. Збірник праць.
6. Підручник з лікарської етики: Переклад з 2-го англійського видання 2009 року за редакцією академіка АМН України, Голови Комітету з лікарської етики Всеукраїнського Лікарського Товариства (ВУЛТ)Любомира ПИРОГА – Світове Лікарське Товариство / World Medical Association (WMA)-© 2009 by The World Medical Association, Inc.© 2009 Ukrainian

translational by Ukrainian Medical Association (UMA) / український переклад Всеукраїнського Лікарського Товариства (ВУЛТ).© 2009 українське видання БФ «Третє Тисячоліття» – ISBN 966-7756-10-6 (NLM classification: W 50) – 140с.

7. Скрипников Микола Сергійович. Noli nocere. Summum bonum medicinae sanitas [Не зашкодь. Найвище благо медицини – здоров'я] / М.С. Скрипников, Г.О. Краковецька, Т.П. Скрипникова, О.В. Лігоненко. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – Полтава : [б. в.], 1997 (Кобеляки). – 139 с. – ISBN 5-7707-2173-1.
8. Скрипніков А.М. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. 2021. Т. 10, № 1. С. 73–77.

Інформаційні ресурси

Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>

National Guideline Clearinghouse <https://www.guideline.gov/>

The Cochrane Collaboration The Cochrane Library <http://www.cochrane.org/>

National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE)

<https://www.nice.org.uk/>

The National Health and Medical Research Council (NHMRC)

<https://www.nhmrc.gov.au>

Royal College of Physicians <https://www.rcplondon.ac.uk/>

АМА (American Medical Association) <https://www.ama-assn.org/>

Розробник (розробники):

д.мед.н, професор закладу вищої освіти *Андрій Скрипніков*,

д.мед.н., професор закладу вищої освіти *Рустам Ісаков*,

д.мед.н., професор закладу вищої освіти *Лариса Герасименко*